

Adhortatio ad fratres

Νουθεσία τοῖς ἀδελφοῖς

Ἀδελφοί, εὐλογίας ἐθισθῶμεν, ἵνα εὐλογίας κληρονομήσωμεν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ ἔθους πονηροῦ προσκόψαντες, θεοκτόνοι γεγόνασι· καὶ ἡμεῖς ἐὰν ὦμεν λοῖδοροι, ἐσόμεθα δύσφημοι. Οὐκ εὐθέως τὰ νοσήματα ἀνίατα γίνονται· ἀρχὴν κακὴν λαβόντα δι' ἀμελείας, εἰς τὴν ἄπειρον κακίαν προέρχεται. Καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τὰ πάθη διὰ μικρᾶς αἰτίας ἐπιγίνονται, ἀλλὰ μὴ ὀλοθρευθέντα, ἄπειρον ποιεῖ τὴν καταφρόνησιν. Ἴδες ἐν χαλκῷ οὐλὴν χλωρὰν, πῶς εἰς βάθος διαδέχεται; Σύνες τί ποιεῖ ἐν τῇ ψυχῇ πάθος ἀμελούμενον. Ἐὰν μὴ ξέσης τὸν ἰόν, οὐ περιαίρεις τὸν σπῖλον, καὶ ἐὰν μὴ ἐκτρίψης τῆς σαρκὸς τὴν φύσιν, οὐ περιγίνη φυγαδεῦσαι τὸ πάθος. Ὡσπερ συμφυῆς τῷ χαλκῷ ὁ ἰός, οὕτω καὶ πάθος ἐγκύρον κατὰ τῆς φύσεως. 256 Ἐὰν τις γανῶσῃ τὸν χαλκὸν πρὸ τοῦ ἰῶσαι, γίνεται ἀμέριμος, καὶ ἐὰν τις ἐν ἀρετῇ περιβάλη τὴν ψυχὴν, οὐ πονήσῃ, οὐδὲ λαθραῖαν ἀδικίαν ὑποστήσεται. Δύναται καὶ μετὰ τὸν ἰὸν χαλκοῦ σκεύους ἐπιμελήσασθαι, ἀλλὰ πόνον καὶ ζημίαν ὑφίσταται. Ἐν ᾧ καιρῷ ἔργον ποιεῖν ἠδύνατο πρὸς εὐπορίαν, ἀπασχολεῖται εἰς θεραπείαν τοῦ ἀδικήματος· καὶ ἡ ψυχὴ ἄγεται βραδύνουσα, ἵνα τὸ πάθος ἀφελῆται, δυναμένη κερδᾶναι τὰ μέγιστα. Ἐὰν ἀμεληθῇ ὁ χαλκός, βραδεῖον καθαιρεῖται, καὶ κατάβρωσιν ὑπομένει, γινόμενος <καὶ> μετὰ τὴν γάνωσιν αἰχμάλωτος· καὶ ἡ ψυχὴ ἐὰν καταφρονήσῃ ἑαυτῆς ἐν τῇ πράξει τῆς ἀρετῆς, εὐσύλατος καθίσταται. Ὁ χαλκός ὡς περιβολὴν αἶρει τὴν γάνωσιν. Ἐὰν ἐπὶ ζῶντος χαλκοῦ ἐπιβληθῇ, ἰσχύει πρὸς τὴν χρῆσιν ἐπὶ πολὺ· εἰ δὲ μὴ, ἐπίθεσις γίνεται, ὅτι ἀσθενὲς γίνεται τὸ σκεῦος, θᾶττον ὑπὸ τοῦ ἤδη φθαρέντος καθαιρούμενον. Καὶ ἡ ψυχὴ ἐὰν ἐπὶ ἐφθαρμένης ἀρετῆς ἐπιλάβηται, σύγχυσιν ὑπομένει, καὶ φθορὰν ἀπὸ τῆς συγχύσεως. Ὡς χαλκός ἐστίν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπεία, καὶ πολλῆς ἐπιμελείας δέεται. Ἐὰν μὴ θέλης γανῶσαι αὐτήν, φρόντιζε μὴ περιορᾶν τῆς μίξεως. Ἐὰν ὑγρὸν 257 ἑάσῃ τὸν χαλκόν, ζημίαν ὑποστήσεται· καὶ τὴν φύσιν ἐὰν κάθυγρον ποιήσῃς, δίδως τόπον τῇ φθορᾷ. Καὶ ὁ Σωτὴρ εἶρηκεν ὅτι τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ποθεῖ τὴν ὑγρότητα. Εἶπε καὶ ὁ Ἀπόστολος· μὴ ποιεῖσθαι τῆς σαρκὸς πρόνοιαν εἰς ἐπιθυμίας. Δῆλον ὅτι ἡ ὑγρότης αἰτία τῇ ψυχῇ καθίσταται τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς σαρκὸς. Τὸ Εὐαγγέλιον ἐρμηνεύει τὸ ἀποστολικὸν λόγιον· ἐλθόν, λέγει, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον εὐρίσκει τὸν ἄνθρωπον κεκοσμημένον, σεσαρωμένον. Οὐκοῦν ὁ κόσμος τοῦ σώματος πρόξενος ἐπιθυμιῶν τῇ ψυχῇ γίνεται. Διεπορεύθη δι' ἀνύδρων τόπων τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον· ἐπειδὴ ἔγνω ὅτι ὁ σπόρος αὐτοῦ ἀπολείπεται μὴ χεόμενος εἰς τὸν ὑγρὸν τόπον· ἐλθὼν ἔσπειρε, καὶ ἔσχατον ἐλθὼν εἰς αὐτὸν ἔμεινε, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἐλθὼν εὔρε τὸν σπόρον καρπογονήσαντα. Εἰ μὴ ἐποίησε καρπὸν ὁ κάθυγρος ἄνθρωπος, ὡς μὴ ἔχων τι φαγεῖν ὁ Ἐχθρός, ἐν αὐτῷ οὐ κατέμενε. Πῶς δὲ ἐσθίει καὶ τρέφεται τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα, μαθεῖν ὀφείλομεν. Λέγει ὁ Κύριος οἰκεῖον βρῶμα ποιῆσαι τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ὁ 258 Ἐχθρὸς ἐκ τοῦ ποιοῦντος αὐτοῦ τὸ θέλημα τρέφεται. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐστίν ἡ εἰς τὸ ἀγαθὸν πίστις, οὐκοῦν τοῦ Ἐχθροῦ ἐστίν ἡ ἀπιστία. Τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημά ἐστιν ἀρετὴ πράξεων ἀγαθῶν, τοῦ δὲ Διαβόλου πάντα τὰ ἐναντία. Εἴ τις ποιεῖ αὐτοῦ θέλημα, τρέφει αὐτόν. Ἔτι δὲ ὑμῖν τὸν λόγον ἐμφανῆ ποιήσομαι περὶ ἑκατέρου θελήματος. Πῶς τροφή γίνεται ὁ Χριστὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Σαμαρείτιδος; Εἶπε τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ἔφαγε, καὶ τοῦ Πατρὸς ἐτελείωσε τὸ θέλημα. Ἐὰν οὖν τις σώσῃ ψυχὴν, τρέφει Θεόν· οὕτως, ἐὰν τις ἀπολέσῃ ψυχὴν, τρέφει τὸν Διάβολον. Τίς οὖν ἡ σπορὰ τοῦ Ἐχθροῦ, καὶ τίς ἡ ἀποδημία καὶ ἡ ἐπιδημία, κατίδωμεν· καὶ διὰ τί τὸ πρῶτον ὠσθεῖς, ἔσχατον κατέμεινε. Πάλιν ἐκ τῶν θείων

Γραφῶν ὑμῖν τὸ παροίμιον δειχθήσεται εἰς πίστωσιν. Εἷ τις τέλειος ἦ ἐν ἀγιότητι, ναὸς Θεοῦ ἐστὶ, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος. Οὕτω καὶ ἐν ἀσεβείᾳ, εἷ τις τέλειος γίνεται, οἶκος γίνεται τοῦ Διαβόλου, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναπαύεται. Οὐκοῦν σπείρει πρῶτον ἐν τοῖς ἀτελέσι, καὶ ἀποδημεῖ, καὶ μετὰ χρόνον ὄρα, ἐὰν γέγονε 259 τέλειος. Οὕτω καταμένει ἐν αὐτῷ. Ἡ δὲ διαφορὰ τῆς τελειότητος πάλιν ἐκ τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας παρατεθήσεται. Ὡσπερ οἱ ψυχὰς σώζοντες τέλειοι εἰσι παρὰ τῷ Θεῷ, οὕτω καὶ οἱ ἀπολλύντες παρὰ Διαβόλῳ. Λέγει τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς ποίαν ὁμοιότητα οἱ τέλειοι εἰσι. Τοῖς γοῦν μαθηταῖς φησι· γίνεσθε τέλειοι ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐπειδὴ σώζει ψυχὰς καὶ σώματα· σώματα μὲν ἀνατέλλων τὸν ἥλιον καὶ διδούς ὑετόν· ψυχὰς δὲ διδούς νόμον καὶ γνῶσιν· ἀνεχόμενος εἰς ἐπανόρθωσιν. Ἄρα εὕρισκομεν ἐπὶ τοῦ Ἐχθροῦ εἰρημένον τὸ παροίμιον ἐν τῇ Γραφῇ; Ναί, αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιον λέγει περὶ αὐτοῦ· ἀπαρχῆς ὁ Διάβολος ἀνθρωποκτόνος ἐστίν. Εἷ τις οὖν ἀναιρεῖ ψυχὰς, τέλειός ἐστι κατὰ τὸν Διάβολον γινόμενος. Ἀκόλουθόν ἐστιν εἰπεῖν, τίνες ἐν αὐτῷ τέλειοι γεγόνασιν. Οἱ Φαρισαῖοι δηλαδὴ· αὐτὸς γὰρ εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι πατέρα ἔχουσι τὸν Διάβολον. Αὐτοὶ ἀνείλον πολλὰς ψυχὰς, ἀπιστίαν εἰς Θεὸν καὶ Χριστὸν διδάσκοντες. Ἐγὼ δὲ ἀποδείκνυμι ὅτι καὶ ὑπερέβαλον, ὅτι οὐ μόνον ἐδίδαξαν, ἀλλὰ καὶ ἠνάγκασαν ποιῆσαι 260 κακόν· εἷ τις γὰρ ἐπίστευσεν εἰς Χριστόν, ἀποσυνάγωγος ἐγένετο· ἵνα τὴν πρὸς τὸν Ἐχθρὸν ἄρωνται τελειότητα. Ἐκεῖνος διὰ δέους ἀναγκάζει ἀποστῆναι Θεοῦ· ἀπειλῶν γὰρ θάνατον, πολλοὺς τῆς εὐσεβείας ἐφυγάδευσε. Σπείρει καὶ ὁ Θεός, ἀλλὰ ἐν ξηροῖς καὶ ἐρήμοις σώμασιν, ἐπειδὴ τὰ ἐπουράνια διὰ τῆς ἀφθαρσίας αὐξοῦσιν. Οὐ πρῶτον φθείρει καὶ φθείρεται ὁ σπόρος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ξηρότητι λεπτυνόμενος αὐξεται. Οὐκοῦν, τίς ἐστὶν ὁ ξηρὸς τόπος, οἶδαμεν. Τίς οὖν ἐστὶν, ἀλλ' ἢ ἀφθαρσία; Ἐν ἀγνοῖς καὶ ἐγκρατέσι σώμασιν αὐξεῖ ὁ σπόρος αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὴν συμπλοκὴν οὐκ ἐν σαρκὶ ποιεῖται ἀεὶ, ἀλλ' ἐν ψυχῇ. Πῶς οὖν τοῦτο γίνεται; Πάλιν ἐξετάσωμεν. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶπεν ὅτι τὴν ψυχὴν ἀποκτείνει οὐδεὶς δύναται. Οὐκοῦν οὐ χρήζη τῶν τούτου <τοῦ> κόσμου ἀγαθῶν. Δύναται δὲ μὴ χρήζουσα διαμεῖναι ἀφθαρτος· τὰ γὰρ βρώματα πρὸς τὴν τοῦ σώματος δέχεται ὑπόστασιν. Ὅτε τοίνυν μὴ ὑποπέση σῶματι, ἀλλ' ὑποτάξη αὐτὸ δεχομένη τὸν ἀφθαρτον 261 σπόρον τοῦ Θεοῦ, καὶ σῶμα ὡς ὑπὸ φωτὸς ποιεῖ μετασχεῖν τῆς ἀφθαρσίας, καὶ γίνεται ξηρὸν εἰς αὐξήσιν λεπτότητος. Ὡσπερ γὰρ αἱ προσθηκαὶ τῶν σωματικῶν αὐξήσιν παρέχουσιν εἰς παχύτητα, οὕτω καὶ ἡ ἐκ παχύτητος μείωσις αὐξήσιν γίνεται λεπτότητος. Αὕτη ἢ εἰς λεπτὸν αὐξήσιν πάνυ λεπτυνθεῖσα πνευματοποιεῖ τὴν σάρκα, καὶ οὕτως ἐνοῦται τῷ θεῷ Πνεύματι, καρποφοροῦσα ἀφθαρσίαν καὶ τελειομένη πρὸς ὑποδοχὴν Θεοῦ. Λέγει καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς τελείοις ὅτι ἐγώ, φησὶν ὁ Χριστός, καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. Ἀλλὰ τάχα ἔτι πεισθῆναι ποθεῖτε, εἰ δύναται ἡ φθαρτὴ σὰρξ ἀφθαρσία συγκερασθῆναι· καὶ δεῖ πάλιν ἡμᾶς βραχεῖα διελεθῆναι. Εἰ δέδεικται ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, δηλὸν ὅτι αὕτη ἐστὶ καὶ ἀφθαρτος. Ἀλλ' ὡσπερ διὰ τῶν ὑγρῶν σωμάτων συγκερασθεῖσα γίνεται σαρκική, οὕτω καὶ σῶμα διὰ τῆς ἀφθαρσίας τῆς ψυχῆς ἐνούμενον τῷ σπόρῳ τοῦ Θεοῦ, γίνεται πνευματικόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος οἶδε πνευματικούς ἀνθρώπους καὶ σαρκικούς. Οἶδεν ὅτι καὶ οἱ σαρκικοὶ ἔχουσι ψυχὴν, καὶ οἱ πνευματικοὶ σώματα, ἀλλὰ διὰ τὴν σύγκρασιν καὶ ἐπικράτειαν τοῦ πλείονος τὰ ὀνόματα τῶν κρατούντων ὄλω τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιτίθη 262 σιν. Ἐὰν κρατήσῃ ἡ σὰρξ τῆς ψυχῆς, σαρκικός ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος· ἐὰν κρατήσῃ ἡ ψυχὴ, πνευματικός. Καὶ ἐν ἐτέρῳ δεικνύς ταῦτα λέγει· ἡ σὰρξ ἀντίκειται τῷ πνεύματι, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς σαρκός, ἵνα μὴ ἂν θέλωσι ποιῶσι. Τὸ δὲ Εὐαγγέλιον ἐπιλύει τὴν ζήτησιν· εἶπεν ὅτι βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· βιάζεται γὰρ τὸ πνεῦμα τὴν φύσιν ἐπὶ τὰ θειότερα, ἐπειδὴ ἡ φύσις ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τὰ γαιώδη καθέλκεται. Ἡ βία αὐτῆς ἐστὶν ὁ πόλεμος. Δυσὶ γὰρ τρόποις ἐπιγίνεται· ἐν τοῖς

ἀρχομένοις γίνεται, ἵνα μὴ συγκραθῶσι τῇ σαρκί· ἐν τοῖς τελείοις, ἵνα καὶ αὐτὴν τὴν σάρκα πνευματικὴν ποιήσωσι. Διὰ τοῦτο ἐν ἀρχῇ τὸν σπόρον δίδωσι, καὶ ἐπὶ τέλει μετὰ τὴν αὔξησιν οἶνον καὶ τροφήν ποιεῖ τοὺς τελειωθέντας, ὡς ἐπὶ τῶν ἐναντίων εἰρήκαμεν. Λέγει πῶς τροφή Θεοῦ γινόμεθα καὶ πότος· ἐγώ, φησί, εἰμὶ ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ δὲ Ἀπόστολος τοῖς πιστοῖς Κορινθίοις φησί· Θεοῦ γεώργιόν ἐστε, Θεοῦ οἰκοδομή. Τοῦτο εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχομένους· πρὸς δὲ τοὺς τελείους τί φησιν· 263 οὗ οἶκος ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάν περ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Οὐκοῦν ἐν τοῖς σώμασι τοῖς ξηροῖς ὁ σπόρος τῆς ἀφθαρσίας συνάπτεται· οὐ γὰρ κατὰ φύσιν ἀνυπότακτον ἀντίκειται ἡ σὰρξ τῷ πνεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ὀρμὴν τῆς προαιρέσεως. Εἰ γὰρ τὸ κεφάλαιον ἐν ἀνθρώπῳ ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἢ ἄθνατος, οὐκ ἠδίκησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀφθαρσία τερπόμενος, οὐκ ἐβίασατο τὴν ἐπίμικτον φύσιν, ἀλλὰ προετρέψατο τὴν ἀφθαρσίαν βιάσασθαι, ὡς ὑπέρητην, τὴν δι' ἁμαρτίας φθειρομένην σάρκα. Ὡσπερ γὰρ ἐν χωνεῖα πυρὸς συσχηματίζεται τῷ πυρὶ ὁ χαλκός, οὕτω καὶ τὸ σῶμα τῷ πνεύματι, ἐάν τῇ ἀφθαρσίᾳ συγκραθῆ. Ὁ αὐτὸς χαλκὸς καὶ τῇ κόπρῳ παραπλήσιος γίνεται χωννύμενος, καὶ γῆ σποδούμενος, καὶ τῷ ἰῶ φθειρόμενος. Οὕτω καὶ ἡ σὰρξ ἐν τοῖς πάθει βαπτιζομένη. Θέλω δὲ ὑμῖν περὶ τῆς βίας τῶν Ἁγίων εἰπεῖν· πῶς ἐν αὐτῇ τὴν βασιλείαν κληρονομοῦσιν. Ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ἀπαιτεῖ ἀνάπαυσιν, αὐτοὶ δὲ μᾶλλον συντριβῆς ἀντιλαμβάνονται. Κακούμενοι χαίρουσι, καὶ ἀσθενοῦντες ἑαυτοὺς οὐ 264 θεραπεύουσιν. Ἡ φύσις ἠδέεται δόξῃ, αὐτοὶ δὲ λοιδοροῦμενοι τέρπονται, καὶ ἔλεοῦντες κρύπτουσι, καὶ εὐσεβοῦντες λανθάνειν σπουδάζουσιν. Ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ἐσθίειν βούλεται, αὐτοὶ δὲ νηστείας αὐτὴν κατατήκουσι, καὶ ἀσκήσεσιν αὐτὴν μαραίνουσιν. Ἡ φύσις πρὸς γάμον ἔχει προσηνῶς, αὐτοὶ δὲ ἐγκρατεῖαις αὐτὴν χαλινοῦσι καὶ τὰς αἰτίας τέμνουσι. Τὰς εὐπορίας διώκει ἡ φύσις, οἱ δὲ Ἅγιοι καὶ ἀδικούμενοι ἀνέχονται, καὶ ἀρπαζόμενοι, μακροθυμοῦσι. Σχεδὸν οὖν εἰπεῖν, τὴν ζωὴν πᾶσαν τῆς σαρκὸς παραιτοῦνται· τοῦτο γὰρ ἐστὶν, ἄρον τὸν σταυρόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος γράφει· νεκρώσατε τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπειδὴ διὰ τῆς βίας τῆς εὐσεβοῦς γίνεται. Οὐδεὶς ἀναιρεῖ τινα μετὰ φειδοῦς, ἀλλὰ μετὰ βίας. Οὕτω καὶ ὁ <μὴ> θέλων ζωοποιῆσαι τὰ σαρκικά, βιάζεται. Εἶπε ποῖα εἰσὶ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· οὐ γὰρ τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ κατηγορεῖ. Οὐκ εἶπε, νεκρώσατε τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τίνα ἐστὶ ταῦτα; Πορνεία, δόλος, φθόνος, κακία, πλεονεξία καὶ 265 τοιαῦτα. Πάντα τὰ εἰρημένα σὰρξ, ἔχει τὴν συγγένειαν. Διὰ τὸν πλοῦτον αἰ ἀδικίαι· διὰ τὴν εὐδοξίαν ὁ φθόνος· διὰ τὴν φιλανθρωπίαν ὁ δόλος· διὰ τὴν σπατάλην ἡ πορνεία. Οὐκοῦν ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀλίσκεται ὁ σαρκικός ἄνθρωπος, ἐν τοῖς διὰ φύσεως ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀδικούμενος. Ἐφη τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶλλον τὴν φύσιν βιάζεσθαι ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. Κλέπτεται ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐταρκειᾶς εἰς ἀπλησίαν, <καὶ> ἐκ τοῦ πίνειν εἰς μέθην, καὶ ἐκ τοῦ γαμεῖν εἰς πορνείαν, καὶ ἐκ τοῦ δικαίου εἰς ἀπανθρωπίαν, καὶ ἀπὸ ἀγάπης εἰς χύδαιον, καὶ ἐκ φιλοξενίας εἰς ἀδιαφορίαν. Χρὴ οὖν βιάζεσθαι ταύτην, ἵνα κυβερνωμένη μὴ δύναται πλέον τοῦ δέοντος ἐπιδείξασθαι. Καὶ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔφη, κρεῖσσον μονόπουν ἢ μονόχειρα, ἵνα τῆς βασιλείας ἐπιτύχη ὁ ἀγωνιζόμενος. Οὐ πάντως τὰ μέλη, ἀ αὐτὸς ἐποίησεν, ἐκτεμεῖν προσέταξεν, ἀλλ' ἵνα μάθωμεν μὴ ἔχειν τὴν φύσιν συναιτίαν τῆς ἁμαρτίας. Ἐάν δὲ δι' ἐγκρατείας νεκρωθῆ ἡ χεὶρ, καὶ <ἐάν> ἀποτυφλωθῆ ἡ διάνοια πρὸς φόνον, μὴ σχοῦσα τὴν συνεργὸν χεῖρα, τὸ κακὸν οὐκ ἐποίησεν. 266 Εὐχερῶς πείθομεν τοὺς φίλους μὴ ἐπιβουλεύοντες, εἰ μὴ συνήλθομεν τοῖς ἐπιβουλεύουσιν. Οὐκ ἐκώλυσε ἡ Γραφή τεκνογονῆσαι, ἀλλὰ τεκνοκτονῆσαι· ἡ γὰρ συνεχὴς ἐπιμιξία ἐμποδίζει πάσῃ τῇ καταστάσει τῆς ψυχῆς, πολέμους ἐγείρουσα, φθορὰς διδάσκουσα, δόλους καὶ φθόνους ὑποβάλλουσα. Νοεῖτε ἂ λέγω, ἵνα μὴ ἐπὶ πολλὰς παρεκβάσεις ἔλθωμεν. Αὐτὸς αὐτάρκειαν προσέταξεν, ἀλλ' εἶπεν ὅτι ἡ

σπαταλώσα ζῶσα τέθνηκεν. Αὐτὸς ἐδίδαξε πρὸς τοὺς ἕξω εὐσχημόνως, ἀλλ' ἐνεπόδισε ποιεῖσθαι τῆς σαρκὸς πρόνοιαν εἰς ἐπιθυμίας. Οὐκ ἐναντιοῦται τῇ αὐταρκείᾳ ἢ ἀκτημοσύνη· ἐπαρκεῖ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς. Οὐκ ἐναντιοῦται τῇ βρώσει ὁ σταυρὸς· ὅτι ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. Οὐκ ἐναντιοῦται τῷ γάμῳ ἢ βία καὶ ἡ νέκρωσις τῆς φύσεως· ἐπειδὴ τὴν νεκρότητα τῆς πορνείας καταργεῖ. Ὁ γάμος ζωῆς ἐστὶν ἐργαστήριον, ἡ δὲ πορνεία τοῦ θανάτου, ἐπειδὴ φθείρει τεκνογονίας. Οὐκοῦν, οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ νεκρὰν καταστήσαι τὴν ἁμαρτίαν· ἦν ἀνελεῖν οὐ τῆς τυχούσης βίας ἐστί. 267 Σύνετε τοῦ Εὐαγγελίου τὴν δύναμιν, ὅτι ἐν νεκρῷ ἀνθρώπῳ βούλεται νεκρῶσαι τὴν ἁμαρτίαν. Θέλει ἐν θανάτῳ σαρκὸς θανατῶσαι τῆς ψυχῆς τὸν θάνατον. Σπεύδει ἐν ἀτονοῦντι σώματι παραλῦσαι τῶν παθῶν τὴν εὐτονίαν. Προτρέπεται βιάσασθαι τὴν φύσιν, ἵνα μὴ βίαν ὑπομείνη νεκρότητος. Διδάσκει περιφρονῆσαι τοῦ μέρους τοῦ νεκροῦ, ἵνα μὴ ἀπολέση τῆς ἀθανασίας τὸ κεφάλαιον. Κατὰ τοὺς σοφοὺς ἄνδρας ποιῆσαι νοουθετεῖ, ἵνα τὸ φθειρόμενον ἡμεῖς φθείρωμεν, μὴ ὑφ' ἐτέρων ὑπομένοντες. Αἰρεῖσθαι βούλεται ἡμᾶς ἀπαθῶς φθεῖρῃ τὴν σάρκα διὰ τῆς νηστείας, ἵνα μὴ δι' ἁμαρτίας αὐτὴν ἀπολέσωμεν ἐν τῇ φθορᾷ. Ἡ φθορά, ἦν ἡμεῖς τὴν σάρκα φθείρομεν, ἴσιν ἐπιδέχεται, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἰατροὺς τοὺς τραχύτοπον καὶ ὄγκον ἔχοντας, ἢ ξηραίνουσιν, ἢ σήπουσιν, ἢ καίουσι, καὶ οὕτω θεραπεύουσιν. Ἡ φθορά τῆς ἁμαρτίας εἰς ἀπώλειαν ἐπιγίνεται, ἐπειδὴ λαθραίως εἰς βάθος χωροῦσα ἀνάτονον ποιεῖ τὴν σῆψιν τῆς φύσεως. Μικρὰ εἶναι δοκεῖ, καὶ ἄπειρος γίνεται, ὅτι ὡς ἡ ζύμη ἀπὸ ποδῶν ἄχρι κεφαλῆς διαπερᾷ. Μονοειδῆς [τῇ φθορᾷ] νομίζεται, ἀλλ' ἔχει πολλὴν δύναμιν. 268 Φθείρει ἐν βρώματι τὸ σῶμα παχύνουσα· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀσθένεια ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα, καὶ ἡ τρυφή οὐκ ἔῃ ἐπιγνωσθῆναι τὸν ἐν τρυφῇ διάγοντα, ἐπειδὴ ἀπώλεσε τὸν κανόνα τῆς φύσεως. Φθορά ἐστὶ καὶ ἡ λεπτότης ἢ ἐκ τρυφῆς, ἐπειδὴ σάρκας φθαρτὰς προστίθησι. Φθείρει ἡ ἁμαρτία καὶ ἐν φιλαργυρίᾳ, ὅτι διδάσκει φροντίζειν εἰς θάνατον· τὸ σῶμα φθείρει ἐν καταπονήσει, τὴν ψυχὴν μιαίνει ἐν πονηρίᾳ. Φθείρει καὶ διὰ φιλοδοξίας, ἐπειδὴ φθονεῖν καὶ μισεῖν τοῖς πλησιάζουσιν ὑποτίθεται. Φθείρει καὶ δι' ἀρετῆν, ὅτι διδάσκει δι' αὐτῆς κενοδοξεῖν. Φθείρει ἐν τοῖς καλύπτουσι τὴν ἀρετῆν, ἐπειδὴ εἰς ἀδιαφορίαν προτρέπεται. Ἐκ μεγάλων ἀρετῶν εἰσάγει τὰ δοκοῦντα ἐν τοῖς πάθεσιν ἐλάχιστα, καὶ δι' αὐτῶν πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν καταρρυποῖ. Παγίδας ἰστᾶ ἐν τοῖς ὑφ' ἡμῶν πραττομένοις, ἐπειδὴ τὸ ἔθος ἡμῖν ποιεῖ γενέσθαι ἰξόν, ἐν ᾧ ἠλοῦμεν τὰ πτερά, τὰς ἀρετὰς λέγω, ἐν πάθει μικρῷ διὰ συνηθείας, καὶ οὐ μόνον τὰ πτερά, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ζημιούμεθα. Εὐτόνως προσχῶμεν πρὸς τὸν δόλον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ὡς ἀλόγοις ἐμπαῖ 269 ξιε. Προσχῶμεν ταῖς μεθοδείαις αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐν αὐταῖς καθ' ἡμῶν ἀγωνίζεται. Ὅτε πάντοθεν περιασφαλίσωμεθα, εὕρισκει τόπον αὐτῷ πρὸς εἴσοδον. Ἐὰν ὡς λέοντα τείχεσιν ὄχυροῖς ἀποδράσωμεν, ὡς κύων γίνεται, ἵνα διὰ τὸ εὐτελὲς μὴ φυλαξώμεθα. Ἐὰν ὡς κύνα ἀποκλείσωμεν, ὡς πετεινὸν διὰ θυρίδος εἰσέρχεται. Δεδίαμεν αὐτὸν ἀετὸν γινόμενον, καὶ στρουθίον φαίνεται· παραιτούμεθα ὡς κόρακα, καὶ ὡς μέλισσα παρεισπηδᾷ, καὶ ὅ, τι ἐν πᾶσιν αὐτὸν νοήσωμεν. Κώνωψ γινόμενος οὐ μικρῶς ἡμᾶς ἀδικήσειεν· οἱ κώνωπες τοὺς πρώτους οἴνους ἀφανίζουν, ἐπειδὴ συμφύρουσι τῇ σαπρίᾳ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὡς ἡ ζύμη τὸ ἄλευρον. Πολλάκις θανατικὸν ἢ νοσηρὸν ποιοῦσι τὸν οἶνον, ἢ θνησιμαίους ἐφιζάνοντες ἢ ἰοβόλων ἐρπετῶν ἀπογευόμενοι. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἐπὶ μικροῖς συνηθεία· ὅτι ζυμοῖ τὴν ψυχὴν πρὸς πᾶσαν τοῦ Δράκοντος τὴν διάθεσιν. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ λεπτότης τοῦ Ἐχθροῦ ἐμποιοῦσα καὶ τοῖς ἀσφαλέσιν ὄλεθρον. Λέγει γὰρ ὁ Ἐκκλησιαστής, ὅτι μυῖα ἀφανίζει σκευασίαν ἐλαίου ἡδύσματος, ἵνα οἱ Ἅγιοι συνῶσιν αὐτοῦ τὸ εὐτελὲς καὶ ἀκά 270 θαρτον, οἱ δὲ ἀμελεῖς τὴν ἐπιβουλήν καὶ τὴν λεπτότητα. Καὶ ἐν τοῖς Βασιλείοις ὁ Ἥλιος θεὸν Ἀκκαρῶν μυῖαν Βάβαλ προσηγόρευεν· ἐφιζάνει γὰρ ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσεβῶν, ὡς ἐπὶ πυρορρούσαις

νομαῖς, ἐκμυζᾷ τὴν πρᾶξιν αὐτῶν τὴν ἀκάθαρτον, καὶ ἐκ τῶν βρασμῶν τῆς παροιμίας αὐτῶν τρέφεται. Ἀνέχεται Δράκων γενέσθαι μυῖα, ἵνα τερφθῇ τῷ ἰχῶρι τῆς ἀσεβείας. Ἐν τοῖς πονηροῖς ὡς δράκων συνέρχεται, καὶ ἐν τοῖς ἀσώτοις ὡς μυῖα συγγίνεται. Δῆλον οὖν ἔστιν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀσφαλέσι κώνωψ γίνεται ἀδικῶν τὰ ἀγγεῖα περιφράττειν διὰ τὸ ἀνέμπαικτον, τὴν δὲ ψυχὴν ἔαν ἀπερίφρακτον. Ἄλογον περὶ τῶν αἰσθητῶν ἀσφαλίζεσθαι, τὴν δὲ διάνοιαν περιφέρειν ἀπαραφύλακτον. Εἶπεν ἡ Σοφία ἐν ταῖς Παροιμίας πορευθῆναι πρὸς μύρμηκα καὶ μαθεῖν φρόνησιν. Εἶπε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον γενέσθαι φρονίμους ἡμᾶς, ὡς τοὺς ὄφεις· οὐ γὰρ εὐάλωτοί εἰσι, ὄντες ἀθλιώτατοι. Ἀντὶ τῆς περιστερᾶς τοῦ Εὐαγγελίου ἡ Παροιμία τὴν μέλισσαν παρέθετο, καὶ ἀντὶ τοῦ ὄφεως τὸν μύρμηκα. 271 Ἴδωμεν οὖν τὴν ὁμοιότητα πρὸς ὠφέλειαν. Ὁ ὄφις ἔρπει, καὶ ἐπιβουλεύει πολλοῖς· ἀλλ' ἡ Παροιμία, ὅτι καὶ λεπτὸς ὁ Δράκων γίνεται εἰς ἀναίρεσιν, μύρμηκα αὐτὸν προσηγόρευσε. Ὅτε ὀφθῇ μύρμηξ, κἂν νικήσῃ, ὡς δράκων θρασύνεται. Ὅτε φανῇ ὄφις, κἂν νικηθῇ, ὡς μύρμηξ ταπεινοῦται, ἵνα μὴ ἀδικηθῇ. Οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν μετασχηματίζεσθαι ταῖς μεθοδείαις αὐτοῦ, ἵνα μὴ ζημιούμεθα. Ἐρπει ὁ μύρμηξ κατὰ τὸν ὄφιν, οἱ δὲ πόδες αὐτοῦ οὐ τὸ σῶμα βαστάζουσιν, ἀλλὰ τὴν γῆν ἐπιλαμβάνονται εἰς πορείαν· τὰ σιτία ὑπὸ γῆν κρύπτει, ἵνα μὴ ὑπὸ χειμῶνος ἀδικηθῶσι· τοὺς πόρους ἀποφράττει, ὧν καθιστᾷ, ἵνα μὴ ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἀπολέσῃ τὴν τροφήν. Ταῦτα πάντα καὶ ὁ ὄφις ποιεῖ. Εἶπε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν διωγμὸν ὑμῶν εὐχεσθε μὴ ἐπιέναι χειμῶνι, ἢ ἐν σαββάτῳ· τὸν χειμῶνα δηλοῦντα τὴν ὥραν τῆς ἀνάγκης, τὸ δὲ σάββατον τὴν ἡλικίαν τοῦ γήρωσ, ἐν ᾧ ζωὴ ἡμῶν διὰ τὴν ἀργίαν σάββατον γίνεται. Ἐργασώμεθα οὖν ἐν τῷ θέρει, ὅτε οὐκ ἐπίκειται ἀνάγκη, ἵνα ἔχωμεν εἰς τὸ σάββατον. Ὁ αὐτὸς εἶπε Σολομών· ἐργάζου ἐν νεότητι πρὸ τοῦ ἔλθειν καὶ 272 ρὸν ἐν ᾧ ἔρεις· οὐκ ἔστι μοι ἐν αὐτῷ θέλημα. Τίς οὖν ἔστιν ἡ ἀνάγκη, ἡ πειρασμός τις ἀλλοιούμενος, ὅστις ἄγνοιαν ὑφίσταται; Ὁ δὲ πειρασμός ἐστι, περὶ ὃν εἶπεν ὁ Κύριος· εὐχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει ὅτι οὐκ ἔασει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, δεικνὺς ὅτι Θεὸς οὐκ εἰς κακὸν συγχωρεῖ, ἀλλ' εἰς τὸ ἀγαθόν. Εἰδὼς ὅτι νικήσομεν, συγχωρεῖ, ἵνα στεφανωθῶμεν. Περὶ γὰρ τῶν ἡττωμένων οὐκ αὐτὸς συγχωρεῖ· ἡ προαίρεσις ἐκάστου καὶ ἡ πρᾶξις αἰτία καθίσταται. Ὁ Ἐχθρὸς οὐκ οἶδεν ὅτι νικῶσιν οἱ Ἅγιοι· κακοθελῆς γὰρ ὢν, οὐκ ἐποίει ἀγῶνα τῷ στεφανοῦσθαι μέλλοντι. Εἰ ἦν γινώσκων, καλοθελῆς ἐτύγχανε· καὶ εἰ ἦν καλοθελῆς, διὰ τί τοὺς πίπτοντας καταστρέφει, οὐκ ἀνορθοῖ δὲ παυόμενος τῆς πράξεως; Οὐκοῦν τὸ εὐξασθαι μὴ εἶναι ἡμῖν ἐν χειμῶνι τὸν διωγμὸν συνήκαμεν ὅτι δύο περιέχει πειρασμούς; Ἐνα τὸν ἐκ τῆς ἐξετάσεως, θάτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς τοῦ διωγμοῦ προαιρέσεως; Ὁμοίον ἔστι καὶ τὸ τοῦ σαββάτου, ὅτι περιέχει τέλος 273 πικρὸν τῆς διώξεως τῶν πόνων, ὧν ἡ παρὰ δύναμιν ὑπομένοντες σφοδρῶς κολαζόμεθα, ἢ μὴ φέροντες σφαλλόμενοι τὴν ψυχὴν ἀδικοῦμεν. Θάτερον δὲ τέλος ἄκαρπον, ὅτι ἐν διωγμῷ θνήσκοντες ἄκαρποι αἰώνιον μισθὸν ζημιούμεθα. Ἴδωμεν καθεξῆς περὶ τῆς μελίττης καὶ περὶ τῆς περιστερᾶς, εἰ καὶ ἐν τούτοις εὐροιμεν ὁμοιότητα, ὡς παρὰ τῷ ὄφει καὶ τῷ μύρμηκι, ἢ πολλὴ παρ' ἐκείνοις ἡ ἀκρίβεια. Διὰ τὸν χειμῶνα τῆς μελίττης οἱ πόνοι ἐν εὐθηνίας γίνονται. Ἡ περιστέρα κοινότητα ἀσπάζεται, ὡσαύτως καὶ ἡ μέλιττα. Τῆς μελίττης ὁ πόνος ἅπασι χρήσιμος, καὶ τῆς περιστερᾶς τὸ εἶδος πᾶσι προσφιλέστατον. Ὡς ἡ μέλιττα, οὔτε περιστέρα δολιεύεται. Εὐάλωτον περιστερᾶς τὸ εἶδος τοῖς ὄφεισιν· ὡσαύτως καὶ τὸ τῆς μελίττης τοῖς ἔρπετοῖς. Ἐκείνοις εἰκόσιν οἱ μετὰ διακρίσεως βιοῦντες, καὶ τούτοις οἱ μετὰ ἀπλότητος. Διὸ καὶ λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής· ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῆ, ἴδε ἐν ἀγαθῷ, καί, φύλασσε ἀκακίαν, ἵνα ἴδῃς εὐθύτητα. Ἀλλὰ πρῶτον εἶπεν ὁ Κύριος, γίνεσθε φρονίμοι ὡς οἱ ὄφεις· εἴθ' οὕτως, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· ἔπεται γὰρ μετὰ τὸν πειρασμὸν ἡ ἀνάπαυσις. Διὸ λέγει ὁ Δαυΐδ· διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν. Μετὰ τὸν μύρμηκα καὶ μέλιττα. Λέγει καὶ ὁ

Παῦλος· πρῶτον τὸ σαρκικόν, καὶ οὕτω τὸ πνευματικόν· γίνεται γὰρ μετὰ τοὺς πόνους δόξα. Καὶ λέγει περὶ τῆς μελίττης ὅτι ποθεινὴ ἐστὶ πᾶσι καὶ ἐπίδοξος. Ὅρατε ὅτι δεῖ πρῶτον ἐν πόνοις διαγυμνάζεσθαι, καὶ ἐν ἀγῶνι στεφανοῦσθαι, ἵνα οὕτω τῆς θείας χάριτος ἀπολαύσωμεν; Τὴν πικρίαν τῆς ἀσκήσεως διαδέχεται ἡ γλυκύτης τῆς ἀναπαύσεως, καὶ τὴν τραχύτητα τῆς ζωῆς ἡ χάρις διαδέχεται. Εἰ μὴ μισηθῶμεν ὡς οἱ ὄφεις, ὡς αἱ περισσότεραὶ οὐ φιλιούμεθα. Εἰ μὴ εὐτελεῖς ὡς οἱ μύρμηκες γενώμεθα, ὡς αἱ μέλιτται ἐπίδοξοι οὐκ ἐσόμεθα. Πρῶτον ἔπαθεν ὁ Χριστός, ὡς ὁ ὄφεις Μωυσέως, ἐπὶ ξύλου κρεμασθεὶς, καὶ εἶθ' οὕτως, ὡς περισσότερά, ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέπτη εἰς τὰ ἐπουράνια. Πρῶτον ἔφαγε τὰς πικρίδας τοῦ Πάσχα, καὶ οὕτως ἀναστὰς τῆς μελικηρίδος ἀπήλαυσε. 275 Νοεῖτε ἃ λέγω, ἀδελφοί· ὅτι εἴ τις θέλει ἀσφαλίσασθαι, πονεῖ ὀφείλει, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπολαύσει τῶν πόνων αὐτοῦ. Ἐὰν θέλητε μὴ πηδᾶσθαι ἐκ τῶν μικρῶν, διὰ πόνων μάθετε παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. Γίνεσθε τέκνα ὑπακοῆς ἐν πόνοις, ἵνα πατέρες γένησθε ἐν ἀναπαύσει. Ἐν πόνοις ὄντες ὑπὸ ἔθους οὐχ ὑπαχθήσεσθε, ἐπειδὴ ὁ κόπος φυγαδεύει τὴν ἐμπαθῆ συνήθειαν. Εἶπον οὖν ὑμῖν, μὴ γίνεσθε ἐν κακοῖς ἔθεσιν, ἵνα μὴ εἰς βυθὸν κακίας ἐμπέσητε. Εἶπον καὶ πῶς τοῦτο ἔχειν δύνασθε, ἵνα μὴ μου ἐπιλάβησθε ὡς ἱατροῦ περὶ παθῶν λέγοντος, περὶ δὲ τῆς θεραπείας αὐτῶν πείραν μὴ ἔχοντος. Ποιήσατε οὖν τὸ πρέπον τῆς ἐπαγγελίας ὑμῶν, ἵνα καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ ἐπιτύχητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.